श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

चोलसिंहपुरं दोड्डयाचार्य कृता

॥ कूरनाथपञ्चाशत् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ कूरनाथपञ्चाशत् ॥

श्रीशैललक्ष्मणमुनेश्चरणाब्जयुग्मं
श्रेयस्करं तनुभृतामखिलाघहन्तृ।
नत्वा करोमि विबुधावलितुष्टयेऽहं
कूराधिपस्तुतिमिमां कुशलप्रदात्रीम्॥

जय जय यतिराजश्रीपदाम्भोजयुग्म -
प्रसृमर मकरन्दास्वादलुब्धान्तरङ्ग।
जय जय कुमतेभव्रातहर्यक्ष विद्ध -
न्मणिवर निगमान्ताकल्प कूराधिनाथ॥ 1॥

जयति जगति नैजोद्वेलमेधाविशेषात्
अधिगततमबोधावासवृत्त्यर्थजालः।
जनितयतिवरेण्यस्वान्तनिस्सीममोदः
श्रितजनपरिरक्षादीक्षितः कूरनाथः॥ 2॥

जयति हरिपरत्वस्थापनोद्वेलमोदात्
उपनिषदुपगूढान् न्यायतोऽर्थान् विवृण्वन्।
अधरितशिवपारम्यार्थिचोलाधिराजः
शमितविमतवादः शान्तिमान् कूरनाथः॥ 3॥

भवजलधिनिमग्नोद्धारणे बद्धदीक्षः
किमु भुवमवतीर्णः श्रीपतिः किन्नु सैन्येट्।
उत शठरिपुरित्युल्लिख्यमानो महद्भिः
जयति गुरुवरेण्यः कूरनाथो महात्मा॥ 4॥

निरवधिकदयाब्धिर्नायमाविर्भवेच्चेत्
इह भुवि विमलात्मा कूरनाथो महीयान्।
विविधविषयनक्रग्रामजुष्टं कथं वा
भवजलनिधिपूरं निस्तरेयुर्जनौघाः॥ 5॥

सुचरितपरिपाकोऽस्मादृशां किन्नु पद्मा -
कमितुरखिलनेतुः प्रेमसारः कृतात्मा।
विलसति भुवि कूरेशात्मनोदीर्यमाणः
जयति विबुधवर्यैः कूरनाथः कृपालुः॥ 6॥

अपहृतभवतापैः पावनैः प्रेमसान्द्रैः
अमृतरसनिदानैः आत्मभाजां कटाक्षैः।
अनुकलमुपकुर्वन् शेमुषी शेषतायाः
जलधिदुहितृजानेः भ्राजते कूरनाथः॥ 7॥

कृतकुवलयमोदः कोशभूतः कलानां
द्विजपतिरखिलाशाः शोभयन् नैजधाम्ना।
प्रशमितपरितापः प्राप्य विष्णोः पदं तत्
विलसति विबुधेड्यः कूरनाथौषधीशः॥ 8॥

सुजनहृदयपद्मोल्लासमाराद्वितन्वन्
कुजनकुवलयानां मीलनं चापि कुर्वन्।
उदयमधिगतोऽसौ कूरनाथांशुमाली
दुरिततिमिरजालं देहभाजां हिनस्ति॥ 9॥

अमृतजननभूमिः संश्रितानन्ददायी
सकलसुगुणरत्नावासभूः पूर्णसत्त्वः।
विमतकथकवर्यैर्नाविकैरप्यलङ्घ्यः
स्फुरति भुवि गभीरः कूरनाथामृताब्धिः॥ 10॥

सदाभिवृद्धिमाश्रितोऽक्षयोऽजडाशयोदयो
ऽकलङ्कभावभासुरो निराकृतोग्रसङ्गमः।
विराजमानविग्रहो दिवाऽपि मित्रसन्निधौ
विनाकृतास्तसंश्रयो विभाति कूरराड्विधुः॥ **11** ॥

प्रसादमेयिवान् सदा प्रकामवीक्ष्यविग्रहः
प्रबोधमावहन् नृणां प्रणाशयंस्तमस्ततिम्।
सदोत्तरायणान्वितो विमुक्ततामसग्रहः
त्रयीमयोऽत्र कूरराड्दिवाकरो विराजते॥ **12** ॥

स्वकीयहृद्गुहाशयालु सारसाक्षकेसरी
परीतवाग्झरीभरो विरक्तमुख्यसंश्रयः।
विशेषशास्त्रयुक्तिभिः विचित्रधातुभिर्युतः
विभाति कूरराण्महीधरः पुमर्थसिद्धये॥ **13** ॥

यतीशवाक्सुधाझरीसदानुभूतिमत्तधीः
त्रयीशिरोऽर्थपुङ्खिताः सुयुक्तिसायकावलीः।
सृजन् कुवादिविद्विषः प्रकालयन् गुरोः पदे -
ऽभिषिक्त एष कूरराट् प्रशास्ति वैष्णवीं श्रियम्॥ **14** ॥

कथाहवोन्मुखान् बहून् कपर्दिदुर्मताश्रयान्
मुधाकृतागमश्रमान् विधाय वादिनः परान्।
बुधाधरीकृतिक्षमैः स्ववाग्झरीभरैरसौ
बुधावलीसमीडितश्चकास्ति कूरभूपतिः॥ **15** ॥

विभूतिमैहिकीं त्यजन् विमोहदायिनीं भृशं
विधातृमुख्यसेवितां अहन्तयाऽतिदूषिताम्।
श्रुतीडितामनिन्दितां स्वरूपशेमुषीमतां
श्रियं समाश्रयन्नसौ विभाति कूरभूपतिः॥ **16** ॥

मृषामतं विधाय तन्मृषा स्वयुक्तिभिर्जग -
न्मृषात्वबाधकप्रमाप्रकाशिकाभिरात्मनाम्।
अनेकतामशेषतां प्रकाशयन् व्यपोहयन्
प्रमातृशेखरस्तुतः प्रकाशतेऽत्र कूरराट्॥ **17**॥

श्रुतिं दृढप्रमाणयन् जगद्विधातरीश्वरे
परोक्तमानुमानिकेश्वरत्वमप्यधो नयन्।
अणोर्जगन्निदानतामपोहयन् विराजते
स्वसूक्तिभिः स्वयुक्तिभिः सुधीवरोऽत्रकूरराट्॥ **18**॥

शिवात्परं नहीति वै लिखेति चोलभूपतेः
वचः श्रुतेरनन्तरं तदुत्तरं वचो लिखन्।
अपाहसन्महीसुरै र्य ईडितो महीपतिं
विभाति कूरराड्गुरुस्स सर्वशास्त्रपारगः॥ **19**॥

यतीश्वरग्रहागतान् भटान् विलोक्य भूपतेः
स्वयं त्रिदण्डितां भजन् तदीयरक्षणेच्छया।
शिलीमुखाल्पकीटयोर्नयं सदार्यशिष्ययोः
प्रदर्शयन् स्वचर्यया चकास्ति कूरभूपतिः॥ **20**॥

निराकर्तुं मोहं निखिलजनचित्ताश्रयमसौ
दयासिन्धुः सान्द्रात् निरवधिकविज्ञानविभवात्।
महीभागे मासे मकरमहिताख्ये समजनि
प्रशस्ते हस्तर्क्षे शुभगुणनिधिः कूरनृपतिः॥ **21**॥

अनाधृष्यां ब्रह्मादिभिरपि सुरैरात्मकृतिभिः
सदाऽप्येकाकाराम् अनधिगतवृद्धिक्षयकथाम्।
अहन्तामज्ञानां प्रकृतिमनुरूपां ममकृतेः
पराकुर्वन् कूरप्रभुरखिलनॄणां विजयते॥ **22**॥

अमोघैरुत्कूलैरनुपधि समुत्थैरनुपमैः
    कटाक्षैः प्रेमार्द्रैः कलिमलमशेषं व्यपनयन्।
जनानामानन्दं निरवधिकमद्यापि जनयन्
    जयत्येष श्रीमान् मम कुलगुरुः कूरनृपतिः॥ **23** ॥

अविद्यामाहात्म्यादविदितनिजाकारविभवान्
    अशेषानुद्धर्तुं भवजलधिमग्नान् जनिभृतः।
असौ कूराधीशः स्वयमवतरन् भूरिकृपया
    नयन् नावं विष्णुं विगततरपण्यां विजयते॥ **24** ॥

पलायध्वं वेगात् क्वचन कथकाः काननतले
    निलीना भूयास्त प्रतिकथकमत्तेभमृगराट्।
जयी नानातन्त्र प्रवचनचणैः प्रौढवचनैः
    समेतः शिष्यौघैरटति वसुधां कूरनृपतिः॥ **25** ॥

श्रुतिश्रेणीचूडायसमुसलमादाय शठजिद् -
    वचःश्रेणीनित्यानुभवनिरतो जृम्भितमदः।
प्रधावन्नभ्येति प्रतिकथकवादाहवरुचिं
    निरुन्धन् कूरेशद्विरदनृपतिर्बृंहितरवैः॥ **26** ॥

असारं संसारं बहुलतरदुःखाकरमिमं
    विसृज्य श्रीमन्तं भजत विभुमानन्दभरितम्।
उदारस्सर्वेभ्यो वितरति जनाः स्वेन समताम्
    असावित्यत्रात्यानुपदिशति कूराधिपगुरुः॥ **27** ॥

विरक्तानामग्र्यो विमलचरितो वैदिकवरः
    विनेताऽऽचाराणां विगतमदमोहादिमगुणः।
असूयानिर्मुक्तः शमदममुखानन्तसुगुणः
    सदा श्रोत्रानन्दं कलयति परं कूरनृपतिः॥ **28** ॥

यदीयेक्षापात्रं भजति मनुजः प्रेमपदतां
परं पद्माभर्तुः पतितजन चूडामणिरपि।
यदीया श्रीसूक्तिः निखिलनिगमान्तार्थ विवृतिः
स जीयात् कूरेशः सकलशुभसन्तानसरणिः ॥ 29 ॥

विशुद्धज्ञानाब्धिः विगतममकारः स्वपरयोः
विनेता सर्वेषामतिविमलबोधस्य विदुषाम्।
विहर्ता श्रीरङ्गिप्रियतमयतीशानपदयोः
प्रहर्ताऽसौम्यानां भवति भविनां कूरनृपतिः ॥ 30 ॥

पुराणानां पुंसां सरणिमनुयन् तत्वविवृतौ
प्रकृत्यात्मेशानां परमतमपास्यन्ननृतताम्।
पराकुर्वन् तत्त्वप्रमितपदयोः जीवतमसोः
समिन्धे कूरेशः श्रुतिशिखरसन्तानशरणम् ॥ 31 ॥

स्वरूपाभिव्यक्तिं श्रुतिशिखरसिद्धामभिदधत्
निरूप्यां वृत्त्यैवाखिलतनुभृतां तां च कथयन्।
तदीयार्चासीमां स्वयमपि वितन्वन् यतिपतेः
अशेषं कैङ्कर्यं जयति सुमतिः कूरनृपतिः ॥ 32 ॥

निरालम्बं कौतस्कुतमतमसारं निजवचः -
प्रपञ्चैः वेदान्तप्रचुरफणितार्थाननुगतैः।
पराकुर्वन् प्रौढप्रमितिजनकैर्लक्ष्मणमुनेः
परिष्कुर्वन् भाष्यं प्रथयति मतं कूरनृपतिः ॥ 33 ॥

प्रवालरुचिराधरस्फुरितचारुमन्दस्मितः
प्रकाममधुराक्षरैरभिनवैः स्ववाग्गुम्फनैः।
सदा व्यवहरन् कलाः समिति सात्त्विकाग्रेसरान्
तनोति बहुविस्मयातिशयचित्रितान् कूरपः ॥ 34 ॥

कथाऽऽहवकृतोद्यमान् कलिमलानुलिप्ताशयान्
तथागतमतानुगान् तदितरान् द्विषद्वादिनः।
मुधाकृतपरिश्रमान् मुकुलितात्मवाग्जृम्भणान्
विधाय विबुधस्तुतो जयति कूरनाथो गुरुः ॥ 35 ॥

निराकृतदुरीहितैः निगमसारसन्दर्शिभिः
निरस्तदुरितालिभिः निखिलसंशयच्छेदिभिः।
नितान्तमधुरैश्शुभैः निखिलसौख्यसम्पादकैः
निजैर्वचनगुम्फनैः जयति कूरनाथो गुरुः ॥ 36 ॥

कलिर्हतभवोऽभवत् कलुषजातमुन्मूलितं
तमश्च रजसा समं विलयमाप सत्त्वं पुनः।
समेत्युपचितिं नृणामुदयमेति धीवल्लरी
महीतलमुपागते महति कूरनाथे गुरौ ॥ 37 ॥

दयादिसुगुणावलिः दनुजवैरिणा स्वामिना
नियन्त्रितनिजाकृतिः निलयमेत्य कूराधिपम्।
प्रतिक्षणविजृम्भिताकृतिरवाप्य लक्ष्यं परं
प्रकाशमधिगच्छति प्रतिहतात्मतुल्याधिकः ॥ 38 ॥

श्रियःपतिरुदारधीः श्रुतिगणैककण्ठ्येडितां
विहाय परमेशतां भुवि यदात्मनाऽऽचार्यताम्।
अवाप्तुमवतीर्य तत्समुपलब्धये शिष्यतां
अवाप यतिभूपतेः विजयतां स कूराधिपः ॥ 39 ॥

वचोभिरनृतेतरैः अखिलजीवजीवातुभिः
मुमुक्षुजनतामुदे मुररिपोर्महावैभवम्।
सबाष्पनयनं ब्रुवन् सपुलकोद्गमं सादरं
समिद्धमधुरस्मितो जयति कूरपृथ्वीपतिः ॥ 40 ॥

भवाख्यमरुमेदिनीवलनजाततापातुरान्
    जनान् हरिकथामृतैः मधुरशीतलैर्जीवयन्।
तदीयपदशेषताधियमपारमुत्पादयन्
    विभाति भुवि कूरराट् विबुधसङ्घसंसेवितः॥ **41** ॥

असद्भिरनुपद्रुताम् अनिदमादिवाणी सतीम्
    अनन्यपदसंश्रितां हरिपदानुषक्तां परम्।
जनार्दनपरत्वधीजनितभावबद्धाशयैः
    वचोभिरुपलालयन् जयति कूरनाथो गुरुः॥ **42** ॥

अनन्तगुणमौक्तिकैः अखिलचेतनामोदकैः
    अनन्तनयसागरात् स्वयमुपाहृतैश्शोभनैः।
अनन्तपदसंश्रितानभिविभूषयन् शोभते
    ह्यनन्तगुणशेवधिर्जयति कूरनाथो गुरुः॥ **43** ॥

अवाङ्मनसगोचरामलदयागुणैकास्पदं
    कुलादिमददूषितोत्तरणबद्धदीक्षः स्वयम्।
यतीश्वरमघापहं निखिलदेहिनां दर्शयन्
    विलक्षणजनाश्रितो जयति कूरनाथो गुरुः॥ **44** ॥

यतीशितुरधीशतामसहतोऽपि रङ्गामृतात्
    स्वकैश्शममुखैर्गुणैः स्वपदशिष्यतामेयुषः।
गुरोस्समुपलब्धया निखिलयापि रङ्गश्रिया
    यतीशमभिनन्दयन् जयति कूरनाथो गुरुः॥ **45** ॥

अनर्घविपुलांशुकःसुलसदूर्ध्वपुण्ड्राङ्कितः
    सरोजतुलसीमणिप्रचुरमालिकालङ्कृतः।
किरीटकटकादिभिर्विविधभूषणैर्भूषितः
    समावहति कूरराट् अखिललोकनेत्रोत्सवम्॥ **46** ॥

महार्घमकुटोज्ज्वलःस्फुरदुदारहारावलिः
    विलोलमणिकुण्डलोल्लसितपीनगण्डस्थलः।
विचित्रकुसुमावलीकलितदिव्यमाल्याञ्चितः
    विभातमधुराकृतिः जयति कूरराड्देशिकः॥ **47** ॥

उपारूढे भानावुदयमधिरुह्यानुदिवसं
    विचित्रामान्दोलीं विविधमणिभिः काञ्चनमयीम्।
अलङ्कुर्वन् वीथीः अनुपदकृताकल्पसुभगाः
    समिन्धे कूरेशो मकरमहकालेऽतिरुचिरः॥ **48** ॥

समास्थाय श्रीमान् निशि निशि भुजाभोग्यमतुलं
    महायानं ब्रह्मप्रभमखिलभूषाञ्चिततनुः।
त्रयीगाथासक्तैर्निबिडसविधो वैष्णववरैः
    चरन् श्रीवत्साङ्को जयति विशिखां कूरनगरे॥ **49** ॥

सताम्बूलैर्गन्धैः कुसुमसहितैर्भक्ष्यनिवहैः
    गुडान्नाद्यैरन्नैरपि निजमहास्वादमहितैः।
कृतार्थानातन्वन् निखिलमनुजान् कूरनृपतिः
    स्वजन्मर्क्षे हस्ते मकरमहकाले विजयताम्॥ **50** ॥

श्रीमता शुद्धसत्त्वेन दोड्डार्येण महात्मना।
पञ्चाशत् कूरनाथस्य स्तोत्रमीरितमुत्तमम्॥ **51** ॥

॥ इति कूरनाथपञ्चाशत् समाप्ता ॥